

OREOLE
 CIBOLE
 KOGUI
 DAMANA
 YUKPA
 WAYUNAKI
 ACHAGUA
 ROMANÍ
 ITTE INPAKA
 KINOLA NI DALINGI
 BARÍ
 TULE KICHWA
 WOUNÁN U'WA
 EMBERA HITNÚ CUIBA
 TATUYO TINIGUA PIAROASIKUANI
 ÑENGATÚ GUAYABERO SIRIANO SÁLIBA
 ACHAGUA
 CARAPANA PUIHAVE PIAPOCO
 EDUÚRIA TARIANO CARIJONA KURRIPAKO
 NAMTRIK WANANO TUYUCA KUBEO BARÁ
 YANAICONA NASAYUWE DESANO PISAMIRA
 INGA PIRATAPUYO YURUTÍ BARASANO
 AWA PIT. UITOTO TUKANO MAKUNA
 TAWANO
 CABYARÍ COBAGUAJE KAMENTSÁ KAKUA YUHUP
 COFÁN SIONA MIRAÑA
 TANIMUKA ANDOQUE
 COCAMA NONUYA
 MUINANE OCAINA
 TIKUNA
 BORA
 YAGUA

INGA

Acuerdo Final para la Terminación del Conflicto Armado

Una publicación de
**La Oficina del Alto
 Comisionado para la Paz**
 y traducida por
MinCultura

RIMAIKUNATA, IUIAIKUNATA SUMALLACHISUNCHI

SINTESIS DE LOS ACUERDOS ALCANZADOS

Sugllakunasina iuiangapa

SUGLLAPI tiarispa rimankuna atun taitakuna sugrigcha iuiagkunawa

Kai kilkaskuna kansi rimanakuskamanda atun taitakuna sugrigcha iuiagkunawa –FARC EP- iuiarispa sugta (6) wachukunamanda kilkarkakuna imasami sumaglla kaugsadiru ka, kai llagtapi tukui punchakuna.

Sug wachu (Punto 1)

Sumaglla kausangapa, atun llagtapi alpatarpuskakunapi

Nukanchipa lllagtakunapi sumaglla kaugsangapa

- Sumaglla chagrakunapi kaugsangapa Nukanchipa aillukunawa, sugkunawapas.
- Atun lllagta mana pisichingapa ministidukuna: mikuikuna, suma kaugsaikuna, sachukukuna imatiaskakunawapas, lllagtapura sugllapi chisiangapa.
- Lllagta kami tukuikuna kaugsangapa, chipi aillukuna iuiarispa chisiangapa
- Nukanchipa lllagtakunapi sumaglla kaugsangapa, tukui alpakunapi, chagrakunapi, imatiaskakunapi, iapa ministidukunamanda, jiru ugsa tarpuskapi, mana alliruna kaugsaskakunapi.

I. Alpa chaskii, chagrakuna rurangapapas

Iuiarispa nirkakunami alpasi kuangakuna iapa ministidukunata, man iukagkunata o maikan pisiskakunata, chungu watapi kuangakunasi kimsa atun waranga alpa.

- Alpakuna kangapamika: Chi alpak kansi maikan mana allilla iukagkunata kichuspa, alpa ñi pipapas manakaskata u mana allilla iukaskunata, sachukuiangapa sakiskakunata, man suma alpakunata almaska, maikan munaskata alpa karangapa.
- Tiangapaska kulki: mailla karangapa, manchingapa, nispa kutichingapa.

Acuerdo
de
Paz

- Tiansi kanchis atun waranga alpa runakunamanda kilkaska sakingapa, ñipipas mana kichungapa.
- Maikan ministidukuna iukankunami kanga alpa tarpudurkuna, warmikuna, sapalla mamita kagkuna, sug nigmanda llugsichii tukuskakuna.
- Atun taitakuna iukami alpa karanga tukui ministiskunata, kulki, malkikuna, kulki manchingapa, chasak tiangami pallangapa, mikungapa, katungapa, atuniachingapas tukui llagtamandakunata.

Suma alpa iukangapa iuiarirkakunami tukuima allichinga, imasami kangapaka mana uiarispalla kausangapa:

- Atun, uchulla llagtakunapi tiangapasika **alpakunata kawag** sumaglla kausangapa.
- Tiangapamika sug atun **iuiaridirukuna** alpakunata sumaglla kawangapa
- Alpamandak iukanchimi rimanga atun taitakunawa, aillukunawa, maikan kulki iukagkunawa, imasami llagtakuna kangakuna
- Alpakunamanda kulki kuangapa kanchis watakama, chimandak surkungapa kulki imaministidukunamandapas.
- Sumagllak alpata kawangapa chaiakumi almangapa sachakuna, mikuikuna, iakukunata kawaspa, kaspikuna i alpata mana rupachispalla, chasak tukuikuna sumaglla kausasunchi. Suma alpata kawaspa sumagllami kausasunchi.

II. Katichisunchi kilkaskapi imasami kangapaka tukuikunamanda

Atun taitakunak Chunga watapi iukami pisichinga runaministidukunata, aidanga warmikunata, mamita sapalla kagkunata, nukanchipurakunata, maikan iapa ministidukaskakunata, imasa kausaskasina chi alpakunapi.

- Wasichiikunamanda, ñambikunamanda, punchaiachidurumanda, utka chaskiikunamanda iukami churanga kulki, tukui maikan pisiskakunamanda tukui llagtakunamanda.
- Sumaglla kausangapak iukami tianga alli kausai, ambikuna, iachachidirukuna, kausadirukuna, upiadiru alli iakukuna, alpata tarpudurkunamanda
- Iukam tianga kulki: ikuti alpata tarpungapa sumaiachingapa, mikuikuna iugsichingapa, mikungapa, katungapapas, katudirukuna; kulki ministikumi karrangapa i manchingapa; iukam tianga kulki sumaglla kausangapa tukui alpa tarpudurkunamanda.
- Tandaripa tukui alpapi tarpudurkuna iukankunami imapas llugsichinga, tukuinigmanda, sumaglla chisiangapa, mana pisingapa ñi pitapas. Atun taitakunak iukami kuanga kilkaskuna, kulki, chimi iachangkuna maimami rinaku.

**Acuerdo
de
Paz**

III. **Kilkaska atun iui ai mana pisingapa mikuikuna alpa tarpudurkunata.**

Tukui llagtakinamanda tiangapamka kilkaskuna i kulki imasami suma mikuikuna tarpungapa, allilla pallangapa, mana unguispalla mikungapa i katungapa, ñi pitapas pisichingapa. Alli mikui alli kaugsai.

IV. **Atun kilkai suma kausangapa imasa llagtakashasina.**

Maikan llagtapi ministidukuna tiaskapi, mana atun taitakuna chaiaskapi, uiariskakuna kaskakadu, mana allilla kulki tiaska, iukangapam kankuna sug kilkaskakuna imasam iukakuna ruranga achka y mailla watapi, tukuimanda, tandaripa kunaaurapa y kunaauramanda. Tiangapamka kawadiru imasam apachinaku.

Iskai wachu (PUNTO 2)

Tandaripa suma iui ai y suma kausai allichingapa

Suma iui ai y suma kausai allichingapa ministikumi tukuikuna kangapa, tukui iui aikuna churasunchi, man uiarispalla, chasam iukasunchi samaikuna.

I. **Sugkunamanda imasam iukankuna kilkaskakuna kidanga mana ñipipas kichungapa**

Tukuikunawa tukuspa tandaripa Atun taitakuna, sugrigcha runaiuiaikunawa, maikan kachaskakunawa niraya FARC-EP, iukankunami ruranga ñambikuna kilkaskuna imasami kangapankuna, katichispa suma llullai, suma kaugsangapa, man iakirikuspalla, iukam tianga sug kilkaska katichiduru tukuima, chim nisak u nispak ikuti sug atun pangakuna allichingapa .

II. **Iukam tianga maipi tandaripa rimangapa imasami kausasunchi man manchaspalla**

Tiangapamka sug atun kilkaska, rimangapa man manchaspalla, tukui ima iui askakuna, chimandak iuksichingapa imasam kausasunchi, imasam katichisisunchi, tukuikunamanda, atun y uchulla llagtapi taitakunamanda man ñipi iakichiichukuna, sumaglla kangapa.

III. **Imasam katichisunchi tukuikuna rimanakuspa sumaglla kangapa**

Iukam tianga kilkaskuna imasam rimanakusunchi, man iakichispalla. Tukuima iukam tianga sug atun y uchulla rimadirupi atuntaitakunawa y sug iui adurkunawa, rimangapa maipipas, iachai wasikuna, tandingapa, mañangapa tukui llagtamanda. Atuntaitakuna iukami kilkaskuna y kulki kuanga kai iui aikunata katichingapa.

Iukanchim chaskikunasina tukui katichinga kai suma iui ai y suma kausaita

**Acuerdo
de
Paz**

Tiangapamka chaskiikuna uiadiridu, iukankunami iachachinga, iachaikunga, tukuita rigsichingapa suma iuiái y suma kausaikunata.

Iukam tianga kilkaskuna sumaglla kausangapa, mana iakichispalla, man ñipitapas nikuspalla.

Tiangapamka sug atun iuidirukuna atun y uchulla llagtakunapi sumaglla kausangapa, mana iakichispalla, man ñipitapas nikuspalla.

Kawaiikuna, katichiikuna sumaglla kangapa

Atun taitakuna iukami churanga kulki, kawaiikunamanda y katichiikunamanda, iukami iachaikunga i iachachinga imasam suma ñugpachinga.

Iukam tianga kilkaskuna rimaikunata sumaiachispa, iaspaspa iuiaikunata sumaglla kausangapa.

Ministimi kawangapa, katichingapa, sug atun iuidirukuna atun y uchulla llagtakunapi tukuikunakachukuna, tukui rimanakuchu imasam sumaglla kausadiruka.

IV. **Sutipa rimanakungapa iukam tianga maipi tukuikuna tandarispas makikuanakuspa kausangapa.**

Iukanchim kaianga tukuikunata kai atun iuiaikunata sumaglla katichingapa atun taitakunasina.

Nirikumi sakingapasika kilkaskuna maikan iaikungapkagkuna atuntaitakunawa kangapa, tukuimanda imasami chagpingakuna tandarispas kangapa, tukuikuna ima iuiaskakuna rimanakungapa suglla atun llagtamanda. Ministikumi kulki chikunata apachingapa i maipi tandaringapa, tukuitami chaiaku uillangapa, chasam tukuikuna llagtakunasina kangakuna.

Uillangapami chaiaku maikamata iukanchi tandaringa, rimanga, pikunatak churasunchi, sumaglla taitakunawa kangapa atun y uchulla llactakunapi.

Atun taitakuna iukankunami suma allichingapa tukuikuna maskangapa pikunatak atun, uchulla llactakunapi churanga sumaglla apachingapa, kilkaska rigsinaikungapa ministidullactamandakunata. Chasallata tiangami iacha runakuna kawaspa katichingapa, sug musu iachaikunawa ministiskakuna (nuevas tecnologías).

Atun iuiaspa imasam tiaringapkankuna iacharunakuna

**Acuerdo
de
Paz**

Tiaringapkankuna iacharunakuna ningapa imasami rurangapkankuna, ima ministidu niriska, atun taitakuna iukankunami ruranga kilkaskatiaskuna apachingapa tukui llactakunapi.

Tukuikuna tandaripa iukankunami rigsichinga iachaikuna mana iachaskakunata

Sinchiachingapa iukam tianga iachakuna rigsichingapa, ima tiaska warmikunamada, atun taitakunamanda, iacharunakunamanda i maikan ñugpagkunata tukui aillu, llactakunamanda.

Sugratukuna kilkaspasuma iuiasuma kausai tiangapa

Pusag watapi tiangapamika chungasugta musu iachagrunakuna, kaikuna iuksingapam kankuna karu llagtamandakuna, mana allilla llagta kausagkunamanda, i mana iuiariskakunallactamanda.

Kimsa wachu (Punto 3)

Man alli kausai puchukangapa

Rimaska mana millaipi kausangapa iskandikunamanda

Rimaska mana millaipi kausangapa iskandikunamanda, atun taitakuna i sugnigmanda FARC-EP rigsiriska. Kaipimi kaiarii tukui alli rimaskuna katichingapa sumaglla kausangapa.

Organización de Naciones Unidas (ONU) suti chaskingapamka FARC-EP rigsiskata, tukui millaikuna i chikunauk rurangapamka iuiariduru ñugpamanda kausaska.

Tukui millaikuna sakingapa FARC-EP niraiaskata, tiangapamka sugratulla iskai chungasiskai llactakunapi, sugta alpakunapi.

Chi rimaskapi tiami kanchis kilkaskuna, rigsirii iskai chungas pichkapi kilkaskunapi, tukui imasam apachiringapka.

I. kaiarii

Rimaikuna iukami imasami ruraringapaka, maikan killapi, punchakuna kai watapi, unaiangapamka patasa pusag chungas punchakuna, ima ministiskakuna.

Kaipi pajtarimi ministiska ruraikuna, iachaikuna kawaspa allilla kachu.

II. Imasa kadirusina kai rimaikunapi como debe ser

- Rimaikunapi tiami kimsa chungas pichka mana apachidurukuna y chikunak kami kawagkunapa ruraikuna.

**Acuerdo
de
Paz**

- Chikuna niska maskankunami mana churanga urmangasina tukui runa i llagtakunata.

III. Imasami ka kawangapa, katichiikuna

- Kaipik kawankunami katichispa kimsa atun taitakuna, ONU, FARC-EP.
- Atunkuna iuiiwa sugnigmanda llagtakuna kawangapa i katichingapamkankuna imasami apachingakuna rimaskata.
- Ñugpata niriskakuna iukami ruraringa suma allinispa i suma kawaspa, kaikunawak allim churaringa tukuikunamanda.

IV. Llagtakupi tiangapmika

- Llagta, suyukunama chaiangapamkankuna tukui ministidukuna niriska FARC-EP i atun taitakunapa runakuna.
- **Kaikunak unaiangapamkankuna patsa pusag chungu puncha.**

V. Takia

- Allilla kangapa maskami takia tukuikunamanda.
- Kaipi pajtami ialichingapa FARC-EP, paikunapa tukui ministidikuna sakingapa, wakachingapa

VI. Pajtachiduru

- Atun, uchulla llagta i suyukunamanda kai rimaikuna iukangapamkakuna pajtachiduru.

VI. Kaipipas rimarimi sakingapa ministiska wañuchidirukuna

- Sakichirimi tukui paikunapa iukai, surkuspa, tandachispa, wakachispa, chikunatak atun taitakunata kuaspa.
- Kaikunapi ONU iukami tupunga sug ñambi imasam apachingakuna nisak willanga tukui atun llagtata imasam niriska.
- FARC-EP chingaringapa iukam tukui paikuna ministidukuna sakinga, nina i iakiikuna, chasak kallaringakunami suma kausai.

**Acuerdo
de
Paz**

REINCORPORACIÓN DE LAS FARC-EP A LA VIDA CIVIL – EN LO ECONÓMICO, LO SOCIAL Y LO POLÍTICO- DE ACUERDO CON SUS INTERESES

Imasami FARC-EP ialispa kunaoramadak munaku kausangapa: kulkiwa, alli kausai, sumaglla atuntaitakunawa tukui llagtapi kangapa, imasa rimaskasina.

Ialispa kunaoramadak FARC-EP, alli kausangapa iukankunami, rimaskakuna katichinga tukui allirimaska.

Kunaoramadak FARC-EP kaskakunamanda ministinakumi runakunasina iuksingapa, warmikunasina, iuksingapa maipipas y maimapas, maskaspa sumaglla kangapa.

Wawakuna y musukunamanda FARC-EP iuksiskamanda atuntaitakuna atun y uchulla llagtakunamanda iukankunami kawanga imasam kausangakuna, kutichispa ayllukunama, sumaglla kausangapa, karranga ima ministidukuna ima rimaskapi niriska.

Ikuti wiñachispa ialispa alli kausaima

- Suma kausaima chaiangapa, atun taitakuawa kangapa iukami FARC-EP suma rimaskakuna kilkachinga, rigsichinga imasam kidangapka, tukui ministidukuna kawachinga.
- Chaiankama iuka kulki chaskinga kilkachuramanda chungu iskun, kanchis killapi iskai atun waranga ñima iskai chungu sugta watakama, iukam tianga chungu kulkisina karangapa tandariskakunamanda, maikan kikipurakunakachaskuna, sug pichka iukam tianga kalpachiimanda i chaskiikunamanda, chi kunank kangapamka chungu iskun, kanchis killa, iskai atun waranga ñima iskai chungu iskai watakama.
- Killaska sutikuna atun taitakunawa atun llagtamanda kangapa musu tandaridupa iukam kanga sug kunasina, paikuna man pichka kidagpikuna, kuangapamkankuna tukui jundachigta, chasam paikunalla kidangakuna.

Imasa munaskasina kausangapa

- Ña tukui rimariskauramadak chaskingapamikankuna atun taitakunamanda tukui runakilkaskakuna.
- Nispaka wiñachingapamika niriska Consejo Nacional de la Reincorporación (CNR), sug iachakuna iskai atun taitakunamanda, iskai FARC-EP, paikunak iukankunami ninga imam rurangakuna, katichinga ruraikuna imasa rimaskasina.

**Acuerdo
de
Paz**

- FARC-EP niraiaskakunata, chaiakumi kawanga imam iukankuna, alpapi tarpuska, imam munanaku wiñachingapa, imam iuianaku ñugpachingapa, iukangapa imatak ministinakunta; tukui alpakanapi tugllachidiru tiaskapi iukankunami anchuchinga y nispaka tarpunga alli sachukukangapa. Chaskingapam kamkuna suglla tarpuimanda u ima ministiskamanda sapalla u achkakunamanda, kulki tiangapamka y paikunamanda patasagmanda tiangapamka iskun chungu killa killapi, iskai watama. Atun taitakuna iukankunami pajtachinga allilla iachi kangapa, iachachidirukunapi, wasichiipi, kausapi, tukui sugllapi ayllukunasina kausangapa.

ACUERDO GARANTÍAS DE SEGURIDAD Y LUCHA CONTRA LAS ORGANIZACIONES CRIMINALES

Rimaskakuna mana millaipi kausangapakuna

Tukuikunamanda atun llagtapi iukankunami takia i kawanga, runakunata, ayllukunata, uchulla y atun llagtakunata, sapalla y tandariska runakunata, maikan FARC-EP kaskakuna llucschiskakuna atun taitakunawa kangapa, chasami chasami sugllapi kangakuna.

Kai rimaska nirimi runakuna millaipi kaugsaskakunamanda, tiangapamka kawadiru, katichiikuna mana munaskakunata kai iuiaikuna niriskata.

Atun kawai takiamanda

Es un instrumento de las más altas instancias de Gobierno, para garantizar el desmantelamiento de las organizaciones criminales objeto del acuerdo.

Atun kawai takiamanda kami atun taitakunapa katichidiru, runakuna millaipikaugsagkuna mana ñima giru rurachukuna, kai rimariskapi.

Sug alli kawai, katichii

Kai kami utka kawangapa, katichingapa millaipi kaugsanakuskata.

Atun kawagkuna atun taitakunapa y atun llagtamanda

Kai iukami kawanga, katinchinga, anchuchinga tukui millaipi ruragkunata.

Tukui atun takia rurangapa maikan kachaskakunata ima ministidu mañangapa:

Kai kami sug atun takia, rimangapa, mañangapa ministiriskakuna tukuikunamanda; tukuinigmanda iuksingakunami achkakuna iuiaikuna tandariskakuna, atuntaitakunawa kangapa.

**Acuerdo
de
Paz**

Kaipi pajtami chusku kawaikuna: suma rimai, kawai, rigsii, katichii. Ruraringapamka niriskakuna:

- Sapalla y achkakunamanda kawadiru, katichidiru.
 - Tukui atun takia rurangapa maikan kachaskakunata ima ministidu mañangapa
 - Atun taitakuna atun llagtamanda sug kachadiru
 - Tiangapamka FARC-EP runakunamanda sug alli tupui ikuti chainkama, tandarispa, ayllukunawa kausangapa.
 - Uchulla taki kawai, katichingapaglla
 - Tandaririsa kawai, katichingapa.
- Cuerpo de Seguridad y Protección.
 - Ukhu kawai, katichii
 - Tiangapami kilkaskakuna sumaglla kausangapa, kawai iukaspa.
 - Runakunak iukankunami kikinkuna kawaringa.

Kilkaskuna takia, kawaimanda tukui llagtakunamanda.

Kami tupuikuna suma kawangapa, katichingapa tukui alpapi sumaglla kausangapa.

Imasami kawadiru y katichidiruka, millai iuiaspa i ruraspa tandariskakunata

Kaikami utka kawangapa, katichingapa runakunata tandarispa millai iuiaspa i ruraspa purinakuskata.

Atun kawai, katichii tukui llagtata imasami kikinkunapa takia apachinaku.

Takiakuna, iukankunami ruranga paikunapa imasa wiñachiskasina kaskapa.

Kawangapam chaiaku tupuspa ñipi mana millaipi ruraspa purichukuna

Ñambichiriska tupuikuna sumaglla kawaringapakuna

Chusku wachu (punto 4)

Allichii millai ambikunamanda

Kai rimaskawa atun taitakuna i FARC-EP, ninkunami maskagtakuna allichingapa, ambimillaita surkungapa, mana tarpurii, ni katuii, chasak mana tiangapaka ñima tandariikuna chikunamanda kausakungapa, chasamik sug alli iuiaikuna apachingakuna.

Atun taitakuna kai atun llagtamanda ninkunami ñambi churangapaskankuna imasami anchuchingapankuna ña tukui niriskasina, sugnigmanda FARC-EP ninkunami aydangapasikankuna sugllapi allilla iuksingapa.

**Acuerdo
de
Paz**

Kai rimariska iukami kimsa atun pangakuna: allichii millaiambikuna tarpuii, alli kawai mana millaipi mawakai ñima pangakunata, tukuipi maskaspa maikan tarpuskaspa, katukuskata u randidurkunata, i mawaikarkakunata (consumidores). Chasami kai rimaikuna sugllapi makikuariskakuna wachu iuksichisunchi.

I. Allichii millaiambikuna tarpuskata, alli kawai mana millaipi sakingapa

Kaikuna rurangapa iukami:

- Wiñachii imasam millaitarpuii (sugpi rimai –PNIS–), kami atun panga niraiaskamanda Reforma Rural Integral –RRI–
- Ñambichuranga rimaikunamanda anchuchii y mana ikutitarpuiimanda. Sugkuna alpatarpudurkuna ninkunami mana ikutimillaitarpuii, ni katuii, mana chi millaikunawa tuparingapa. Sugnigmanda atun taitakuna ninkunami karangapaskankuna mikui, kulki, alli tarpudirukuna, chikuna kansi tarpudur, tandachidurkunamanda; utka tupui tukuikunamanda.
- Tukuikuna tandaripa iukankunami trukanga girutarpuskakunata alli mikuiwa, sachá o ima sutipa ministiskakuna.
- Iukankunami surkunga sug pangakuna uchulla alpatarpudurkunamanda.
- Wiñachii alli tupuikuna sachukualpakunamanda tukui llagtakunamanda, karu i millaipi chaiangapa suyukunama, asllitarunakunatiaskakunapi.
- Iukami kidanga kilkaska alpakuna maikan suyukuna, llagtakuna maipimi tiangapka PNIS sutichiska.
- Tukuipi alpakanapi chaiakumi ñugpachingapa, anchuchispa, pichaspa tuglladirukunata.

II. Millaiambikuna suksui

Rimaikuna nikumi iukankunasi kawanga millaiambikuna suksui, atuntaitakunak iukami ñambichinga suma apachinga, kausaikunata sinchiachirispa.

- Wiñachiringapamika sug atun iuiaikuna millaiambikunamanda suksui, kai rurangapamka ñambi kawaspa, rigsispa, katichispa imasam apachinaku tukui llagtakunapi, tukui tandaripa suglla rimaiwa chiasunchi paikunapagma, chasami allikanga chi giru kausaikunata anchuchinga.
- Tiangapami sug ñambi nirriaska tukui millaiambikuna suksui.

III. Rimaikunawa allichiringapamka maskaspa, atun tarpui, iugsichii, katuii millaipa ambi suksuimandakunata.

**Acuerdo
de
Paz**

Millai runakunamanda, paikuna ruranakuskata iukankunami alli kawaspa katichinga, mana sakinga wiñangapa kulkikuna taksaska, paikunapa imasa munaskasina.

- Sinchiachisunchi musu ñambichuraspa millairunakunamanda, allilla kawangapa imami ruranaku i chiwaka apingapakunata, mana kispichispa.
- Churangapam chaiaku sug uchulla allichii, katispa, kichuspa tukui man allilla iukaskakuna.
- Alli kawaspa, katispa, atun taitakuna atun llagtamanda iukami kilkaska churanga imam kawangapa tukui ministiskakuna millai piambikuna ruragkunata mana kispichichispa.
- Imasami ñambichisunchi katichiringapa millairunakunata kanchasinama apanakuskata.
- Rigsichingapa iukam tianga sug atun iuiaikuna, rimaikuna tukui atun taitakunawa, sugnigmandakunamanda, ONU iukami kaianga tukuita suma iuiaringapa, rimankungapa tandarisa OEA, UNASUR, CELAC y maikan munaska, chasam kawangakuna imam ministinaku.

Pichka wachu (Punto 5)

Rimaikuna runakunamanda mana wakllichingapa

Ñambikuna tupachispa runakunamanda sutipa allichispa, mana ikuti chikunallatata ruraspa

I. Ñambikuna tupachiskakuna

Kami sug ñambikuna ukumanda, kanchamanda atuntaitakunapa

Kai munaikuna kami

- Allilla iukangapa runakunata wagllichiskakuna
- Runakunata iukankunami rigsichinga, kaskasina, samukugsina, maima chaiaku.
- Maikan runa kai ñambipikagkunata, iukankunami alli kawariskakuna tukuikunamanda
- Allinambikuna tupachispa runakunamanda sutipa allichispa, mana ikuti chikunallatata ruraspa.

Tukui ñambikuna iukankunami suglla atun ñambi tukunga.

Niriskakuna iukankunami allilla kawaringa, katinchinga, sutipa chaskagpik manam millairuraikuna kutimunga.

Kai ñambikuna iukam kanga tukuikunamanda.

**Acuerdo
de
Paz**

Iukankunami runawakllichiitukuskakuna pajtanga tukui ñambikunapi

II. Uchulla ñambikunamanda

1. Kai kami Sug sutipa kawadiru, alli kausangapa, millairuraikuna manakutispa

- Kai ñambikuna kangapamka sugratulla, sutipa maskangapa runakunatawagllichiskakunamanda, tukui llagtapi, tukuikunamanda i chasa suma kausangapa.
- Kai munaikunak kami
 - Kai kami maskangapa imasam sutipa karka ruraikuna
 - Kaikuna kami rigsingapa pikunata wagllichiskakuna tukuipi.
 - Tukui llagta y suyukunapi, kallaringampamka alli kausai

2. Kai kami sug alli tandaridu chingaska runakunata, maskangapa, iachangapa pikunapagpitak, maipitak kankuna, kidarkakuna, imatak tukurkakuna.

- Kai alli tandaridu kami atun taitakunapa atun llagtapi, iukangapamkankuna ima ministiskakuna sumaglla aidangapa maipi paikuna kawaskakunapi.
- Paikunapa munai kami runa chingachiskunata maskai, chasak iacharingami maipimkankuna, karkakuna, imam rurarkakuna; chasak chi runakuna iukankunami mañanga allichichukuna imasa kaskasina.

3. Kai kami sug alli ukhu suma kaugsaimanda:

- Kai kami sug alli ukhu suma kaugsaimanda niriska JEP, iukangapamka, sug rurai, maskai, kawai, muchuchii, ati juchaii atunkunakaskata. Kai niriskakuna man iukangapamkankuna iakiriikuna ñi kuaikuna.
- Maikankuna sutipa ati juchaiiullarispakaskakuna iukangapamka pichka i pusag watama, maikan uillagkunata apangapamkankuna chungu pichka i iskai chungu watakama.
- Kai JEP kangapamkankuna Magistrados niraiaskakuna, paikunatak surkungapamkakuna, niraiaskakuna Santo Papa kachamuska, Sala Penal de la Corte Suprema de Justicia, ONU, Centro Internacional para la Justicia Transicional, Sistema Universitario del Estado.

4. Wiñachii tupuikuna tukuikunamanda allilla kangapa

Sumaglla runakuna kaiaringapa kausangapa iukankunami, rigsichiikuna ima paikuna ruraskakuna, mallanga, aidanga kawachispa, chasami sinchiichingakuna suma

**Acuerdo
de
Paz**

kaugsaikunata tukuisinama. Iukankunami alpa kichuskakunata kutichinga, uianga maikan ministidukunata sumaglla kausangapa sinchiiachinga.

5. Mana ikuti millaiipi ruraikuna tiangapa

Rimaikuna sinchiachingapa iukami kanga tukuikuna tandaripa allillachingapa kawaspa, mana kutispa chikunallatata, imasa rimaskasina kimsa wachupi.

6. Sinchiiachigapa ministikumi rigsichii, mana chingaringapa, alli kausai tukuikunamanda.

Atun taitakuna nirkakunami tiansi karangapa ministidukuna, millaiiallichiskapi, tukuima, runakunata, alpakunapi, tukui suyu i llagtakunapi. Chasak man girukutiikuna tianga. Allilla kangapakuna.

FARC-EP niraiaska kawachingakunasi paikunapa tandariska, imasami sug ñambikuna iuianaku, sutipas uillangakuna imasatak rurangapkankuna.

Sugta wachu (PUNTO 6)

Churangapa, kawangapa ñambikuna

Rimaikuna sinchiachigapak tiangapamka achka ñambikuna sumaglla katichinga, kawangapa, tukui ministidukunata sumaiachingapa.

I. Comisión de implementación, seguimiento

I. Tandariikuna kawaspa apachingapa

- Tandariikuna wiñachiska kawaspa apachingapa, tukui puchukangapa allilla kausangapa, sutikansi CSVR, kangapamka atun llagtapi Bogotá niska, tiaringapam kankuna kimsa atuntaitakuna kachaska, kimsa kikinkuna FARC-EP kachaska.
- Kai tandariduru iukami ruranga kawaspa imakuna iuksiskakuna i ministidukuna, katichinga sutipa alli kidangapa, chikunak iukami tukuikunawa rimanga.

II. CSVR iukami ari ninga sug alli rimaikunata y chikunauak allichinga atun taitakunawa imasami rimaikuna kidanga.

- Kai rimaikuna kangapamka chungu watakama, chipik niringapamka ima munariska rimaskatakuna, alli ministidukuna, warmikunamanda, nukanchirunakunamanda, imasa alpakuna kaskasina; tukui atuntaitakuna iukankunami aidanga kai apachiikunata, allilla iuksichinga.

**Acuerdo
de
Paz**

- Tukui ministidukuna iukami churanga acha panga CONPES niraiaska chikunapa iukam tianga kulki alli apachingapa y suma iuksichingapa.
- Kai kilkaskunapi nirimi tiangasi iska atun taitakuna tiariskapi, iskaipi chuskuwatakuna atun rimaskakunata katichingapa, sutipas apachinanaku, chikunapi iukansi kidanga kulki ministiriskakuna kuna ramanda ñugpachingapa.

III. Kilkaskakuna tupuspa rimaskakuna apachingapa tukui llagta y suyukunapi.

Atuntaitakuna iukankunami maipi kulki tiaskapi, rigsiskakunapi Plan Nacional de Desarrollo –PND-, departamentos, municipios, SGP, SGR, sakinga ministidukunapa rimaskakunata apachingapa.

IV. Otras medidas

Sug tupuikuna

- Rimaikunata chaiakumi rigsinchingapa tukui maikan munaskakunata, kulki ukagkunata, chasak aidangakunami alli iuksingapa.
- Rimaikuna puchukangapa, sinchiiachingapa tiangapamka achka tupuikuna, kawaspa, suma allillachispa tukuikunamanda.

ACUERDO SOBRE REFRENDACIÓN

Rimaikuna sinchiiachingapa

Atun taitakuna, sinchirunakuna, FARC-EP niraiaska, rimarkakunami imasami sinchiiachingakuna, kai ATUN RIMAITA puchukangapa, PLEBISCITO niriskawa y kaimanda tukui kida sinchiiachiska imasa rimaskakuna.

**Acuerdo
de
Paz**

SUGLLA UKUSINA IUIAI TUKUSKA NUKANCHIPA ALPAKUNATA MICHANGAPA I KUNGASKA NUKANCHITA SAKINGAPA (CEPAZDETE)

004 Willaii

24 waira killa, wata 2016 – La Habana Cuba llagta.

Nukanchisina kaugsaskakunamanda suma rimaikuna kilkaska, nukanchita kawadur i FARC.

6.1.12.1. * **Iuiangapa**

Nukanchita kawadur i FARC – EP ninakummi ña nukanchi chitúkusi suma ruraskanchi i aidaskanchi tukuikuna kai Kolombiapi sumaglla kausanakaungapa ñi ima mana pisichispalla i chasallatata ninaku nukanchi kai kolombia llagta tukui tiaska duiñu kaspá kunaura dipurdundi kausanakunchi iurakuna samuspa kichugmanda; chasallatata ninaku FARC- EP i nukanchita kawadur pilio kallariska timpumanda chituku iskandikuna nukanchita imas munaska ruranakuska, chiwa kuna ninaku kasilla nukanchita sakingapa i aidangapa suma kausangapa nukanchipa rukukuna iuiaikuna sakiskasina.

Paikunapa makaikuna sakiskamanda chima, nukanchita sakingakunasi kuti saiachingapa nukanchipa achalataitakunapa iuiaikuna, mana impas tukungapa i chasallatata kungaska kausangapa imása nukanchi munaskasina i mana paikuna iuiaskasina, imása paikuna rimanakuska i kilkanakuska paikunapa makai impas rurangapa.

6.1.12.2. * **Tawina iuiaikuna**

Paikunapa makai sakingapa rimaskapi i kilkaskapi, chipi, nukanchipa iuiaikunata mánasi wasa rurangapa kankuna; ninakú imásami nukanchi nukanchipa tukui ayllukunata michangapa kilkachiskanchi kunankama i ari niskachiskanchi máipipas, kumplingakunasi chi kilkaskakunata kai Kolombiapi i sug luarkunapi imása niskasina achka manduiug runakuna, suti CEDAW – CERD u OIT; chikunátasi kawangapa kankuna i sinchiachingapa kankuna kuna kai timpu.

Paikunapa makai sakingapa rimaskapi i kilkaskapi, kilkaskakunasi nispa mana wasama rurangapa nukanchipa iuiaikuna, ímapas rurangap kagpi, tapungapa; kasilla sakingapa nukanchipa alpakunata i chikunapi imas tiaskakuna, chasallatata kutichingapa kichuska alpakunata i mana mas kichungapa kainimanda wíchai, imásami suma kilkaska pangakunapi wasamandata nukanchimanda nirán chasa.

**Acuerdo
de
Paz**

6.1.12.3. **Sutipa Sinchiachingapa palabra churaska**

Paikunapa makai sakingapa rimaskapi i kilkaskapi, mana pandaspalla, suma rurangapa, kungaska kausangapa kainimanda wichai.

Ninakú chasallatata tapungapa nukanchita, ímapas runrangapa kaura nukanchi kausaska luarkunapi, man pandarispalla, nukanchi kagmanda, imásami nukanchi nukanchipa tukui ayllukunata michangapa kilkachiskanchi kunankama i ari niskachiskanchi máipipas.

Ninakú tukui kai alpapi nukanchisina ayllukunata kawangapa, ni pita man wasam ruraspa. Paikunapa makai sakingapa rimaskapi i kilkaskapi man wasa rurangapa kankuna, ñi imapi, nukanchita.

a) **Alpapi tiaskata suiuchingapa**

Alpapi tiaskata suiuchingapa RRI kawangápati kankuna nukanchi niskata, nukanchimanda suma kilkaskakuna achka manduiug runakuna, nukanchipa alpapunata michachingapa niskakuna. Mánasi kuiuchingapa kankuna ñi imapa nukanchipa alpapunata i chipi tukui imása tiaskakunata, súmasi aidangapa kankuna tukui ayllukunata, per más sinchi, ña puchukaringasina kaskakunata.

Karangakunasi alpita. Mana pandarispállasi kuangakunasi tukui ayllukunata. Kuangakunasi chasallatata suma kilkaska panga, chiwa pudingapa kichuska alpapunata apiringapa kuti u mujunkuna churangapa, chasallatata más alpita mañarungapa pisikugpi u imásapas pudingapa rurangapa suma, tukuilla, kadaunpi, sumaglla kausanakungapa. Ña mikui tarpuskakunamanda sugkunawa makai tiagpi, súmasi alliachingakuna, taita mandadukunata kaiaspa i tapusta.

Tapungakunasi nukanchita i ianitakunata ima rurangapa kaura nukanchipa luarkunapi, PDET suti iuiiakunata rurangapa kaura, mana wasa rurangapa nukanchipa iuiiakunata i kausai.

b) **Tukuikunamanda**

Paikunapa makai sakingapa kilkaskapi niransi taita mandadukunata i sug bandupi runakuna tiaskakunata, tapungapa, imásasi más alli ka nukanchimanda chi paikun kilkaskata kumplingapa, kawaspa 2 suiuchiipi paikunapa panga kilkaskapi.

Chasallatata ninakú pudunchisi candidatu churanga ña paikuna CTEP sutichiskata cumplingapa kaura i chikuna nukanchi kausaskakunapi kidagsamugpi.

c) * **Sinchiachingapa 3.4 niraskapi.**

**Acuerdo
de
Paz**

Ña killkangapa kaura imása nukanchipa ayllukunata kuidangata mana ñi ima jiru pasaringapa, rurangakunasi nukanchi kikín ima chikunamanda niskata.

Chasallatata nukanchipa alwacirkunata i sug runakuna nukanchi kikín churaskakuna nukanchipa ayllukunata michangapa, súmasi iachachingapa kankuna imása más suma rurangata.

d) Tukuchingapa man sirvi ambikuna.

* Chitag impas rurangapa kaura PNIS suti iuiaiwa, tapungakunasi nukanchipa tukui ayllukunapi. Chi PNIS iuiaiwa mánasi impas rurangakuna nukanchipa ambikunata, i paikunapa iuiaipei, mana valikuna. Mánasi ñitiringakuna nukanchi kausaskakunapi ningapa nukanchita ña imásami más suma ká nukanchi kausangapa.

* Mai ayllukuna pandariskakunapi ima mana vali ugsakuna tarpuspa kulkimandalla iuiaspa i chasallatata máipipas risku kagpi ayllukuna puchukaringapa u wañungapa, u chasallatata máipipas kichkipi ayllukuna kausanakugpi u mitikuspa sin alpa kidagpi, paikunátasi mas sumita i utka aidangakuna.

* Alpa ukuma tuguiaspa lisiachingapa churaskakuna surkungapa kaura, taita mandadukunátasi tapungakuna i sug bandukuna chasallatata tiaskakunata. I utka aidangapa aillu EMBERA, Puerto Libertadorpi, Córdoba i chasallatata Ituangopi, Antioquiape, JIW ayllukuna suti San José del Guaviaripi, Guaviare suti luarpi, Nukak ayllu suti chasallatata Guaviaripi, Mapiripán y Puerto Concordia sutipi Metape, chasallatata Chagüí sutipi Tumacopi i Awá ayllu sutikuna Nariñupi, tukuikuna chitug riskupi kausanakuskata. Chasallatata Alto Mira sutipi Chagüí iakupi kailla kaskakunata i chasallatata La Alsacia sutipi, Buenos Airespi, Caucapi.

* Ña kawachingapa suma iuiaiwa kainimanda wíchai kausangapa kanakugta, FARC – EP suti kutichingasi alpa kichuskakunata i sakingakunasi kutingapa chima Nukak aillu sutikunata, Embera Katío ayllukunata resguardo Cañaverálpe kausanakuskata Alto San Jorgepe i Alto Mirape y Frontera Consejo Comunitariope kaskakunata i chasallatata Curvaradó i Jiguamiandópe.

e) En materia de víctimas del conflicto: "Sistema Integral de Verdad, Justicia, Reparación y No Repetición"* Llakingasina pasaskakunamanda: iuiai i rimai suti "Sistema Integral de Verdad, Justicia, Reparación y No Repetición"

* Kai "Sistema Integral de Verdad, Justicia, Reparación y No Repetición" rispitingasi nukanchipa iuiaikuna i kausai, nukanchipa pasadukunata, sinchikunata, taitamandadukunata imásami kunankama nukanchita michangapa karu luarkunapi killkaraiá, chinigmanda sinchi runakuna mandaskasina.

**Acuerdo
de
Paz**

* Parijangapa faltariskakunata kilkangapa kallariura tapungakunasi nukanchi kikinta imásami más suma kidá. Tukui ayllukunátasi tapungakuna, ñi pita man wasam churaspalla.

* Ña Jurisdicción Especial para la Paz iuiái sutita rurangapa kallariura, nukanchipa sugllapi iuiáikuna churaska suti Jurisdicción Especial Indígena, chítasi ñugpa ñugpa churangakuna imásami 246 Constitución suiuchiipi nirán chasa i chasallatata tapungakunasi ímapas ianitakunata chasa rurangapa tukugpi.

* Nukanchipa wambrakuna, tukui aillukunamanda sachuku runakuna tukuskakuna, i ña kuna chikunata sakispa i kuti wasima ringapa munanakugpi, chiura, nukanchipa taita mandadukunata i mas iuiáiugkunata tapúspasi mas suma kidaskata kilkangakuna, chita rurangapa. I chasa kilkaskamanda chima, chainigmada samuskakunata, ñi pita mana wasa rurangapa pudiringachu , kangami warmi, musu u sipas.

f) Kai kilkaskakunata kawangapa

* Nukanchipa aillukunanimanda suma bandukunata i mas suma iuiáiugkunátasi churangakuna kawangapa FARC-EP rurankunachu paikuna imása niskasina suma kausangapa. Paikunátasi tapungakuna Comisión de Implementación, Seguimiento Y Verificación del Acuerdo Final de Paz y de Resolución de Diferencias (CSVV) ímapas rurangapa kaura. Mana wasa ruraspalla nukanchipa ñaunaimanda iuiáikuna apachinakuska, nukanchipa taita mandadukuna i tukuikuna nukanchipagpi.

* Paikunapa makai sakingapa kilkaskata kumplingapa, kai Kolombiapi más suma i atún manduiug mánasi aisanga nukanchipa i ianitakunapa kulkikuna ari niskata, rurangapa imása kilkaraiaskasina nukanchimanda Plan Nacional de Desarrollo sutipi i chasallatata sug ari niskakunata kumplingapa.

SUGLLA UKUSINA IUIAI TUKUSKA NUKANCHIPA ALPAKUNATA MICHANGAPA I KUNGASKA SAKINGAPA KAUSANGAPA (CEPAZDETE)

